

European Digital Media Observatory

ОТ ПАНДЕМИЯТА ДО ВОЙНАТА В УКРАИНА: ГОДИНА И ПОЛОВИНА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ДЕЗИНФОРМАЦИЯТА

Специално издание на мрежата за проверка на факти EDMO

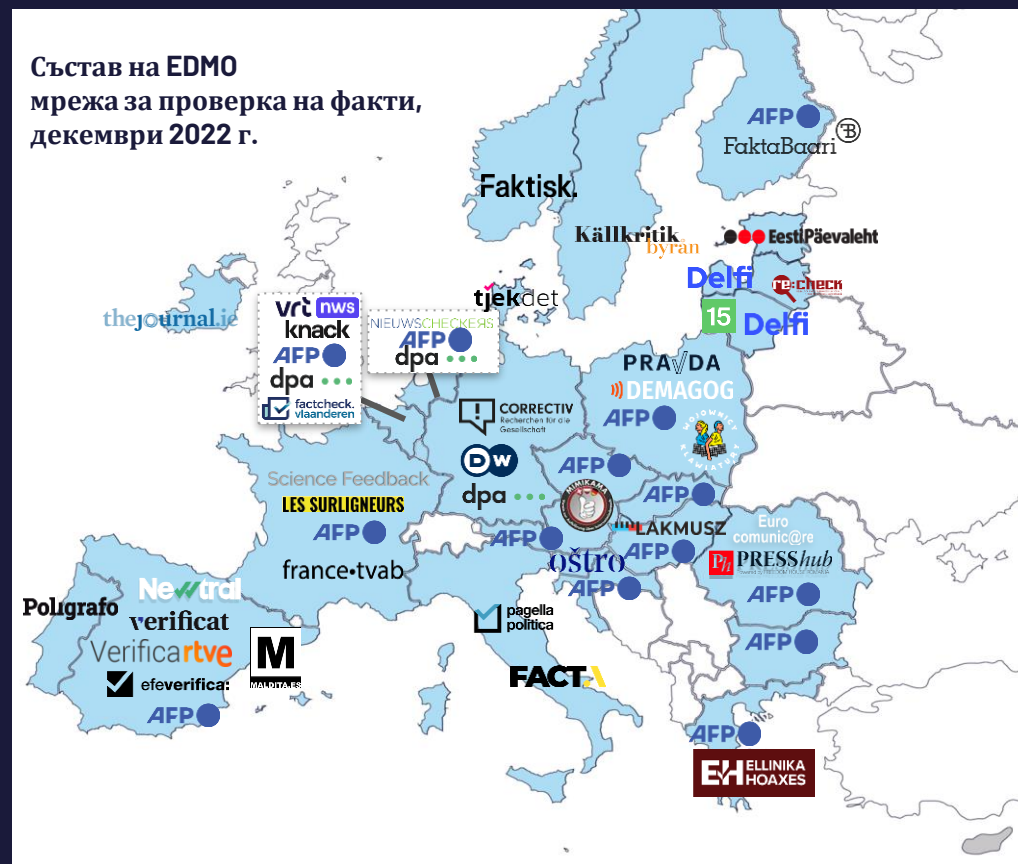
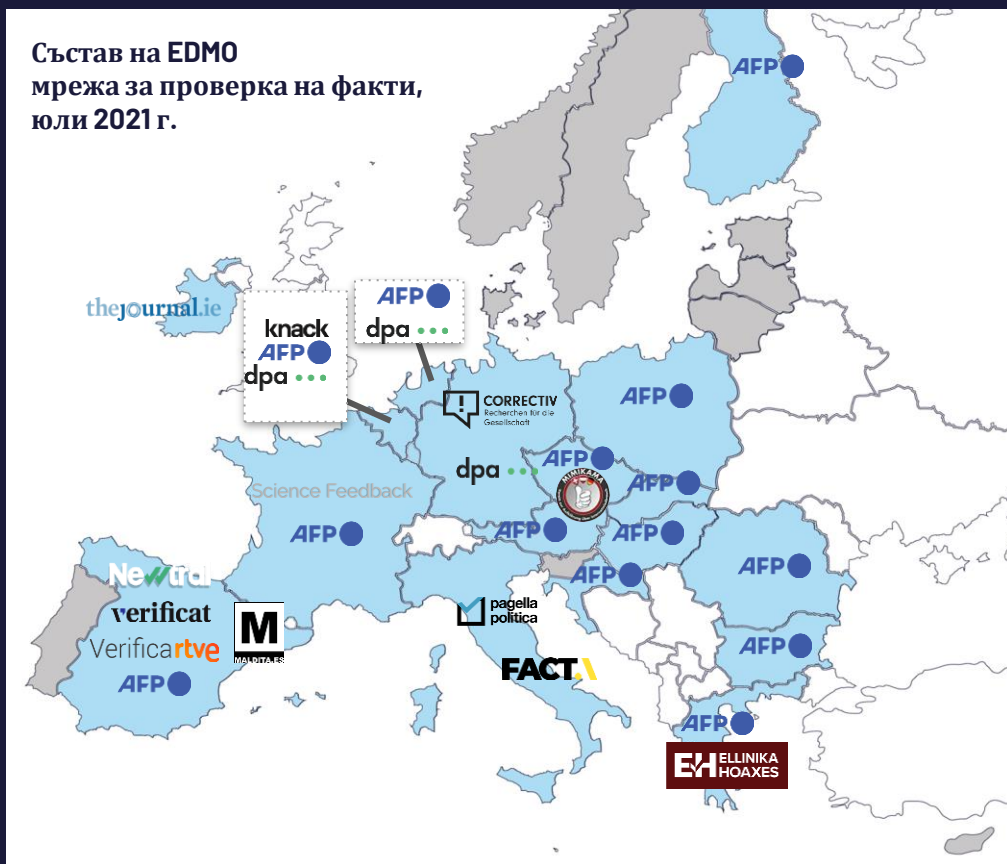
Публикувано през февруари 2023 г.

СИЛНА И РАЗРАСТВАЩА СЕ МРЕЖА

Мрежата за проверка на факти EDMO подпомага по-тясното сътрудничество между **европейските организации за проверка на факти**, да позволи бърза и ефективна комуникация между тях и благодарение на съвместните усилия да се изготвят множество материали за проверка на факти.

Един от основните материали е **месечната справка по темите на дезинформацията на европейско равнище**.

Когато беше публикувана първата справка, през юли 2021 г., мрежата на EDMO се състоеше от 13 организации за проверка на фактите, които обхващаха 18 държави - членки на ЕС. През следващите месеци тя стана още по-р-широкообхватна: когато беше публикувана 18-ата справка, през декември 2022 г., мрежата се разрасна и наброяваше 37 организации за проверка на факти, които покриваха 25 държави - членки на ЕС*, и Норвегия.

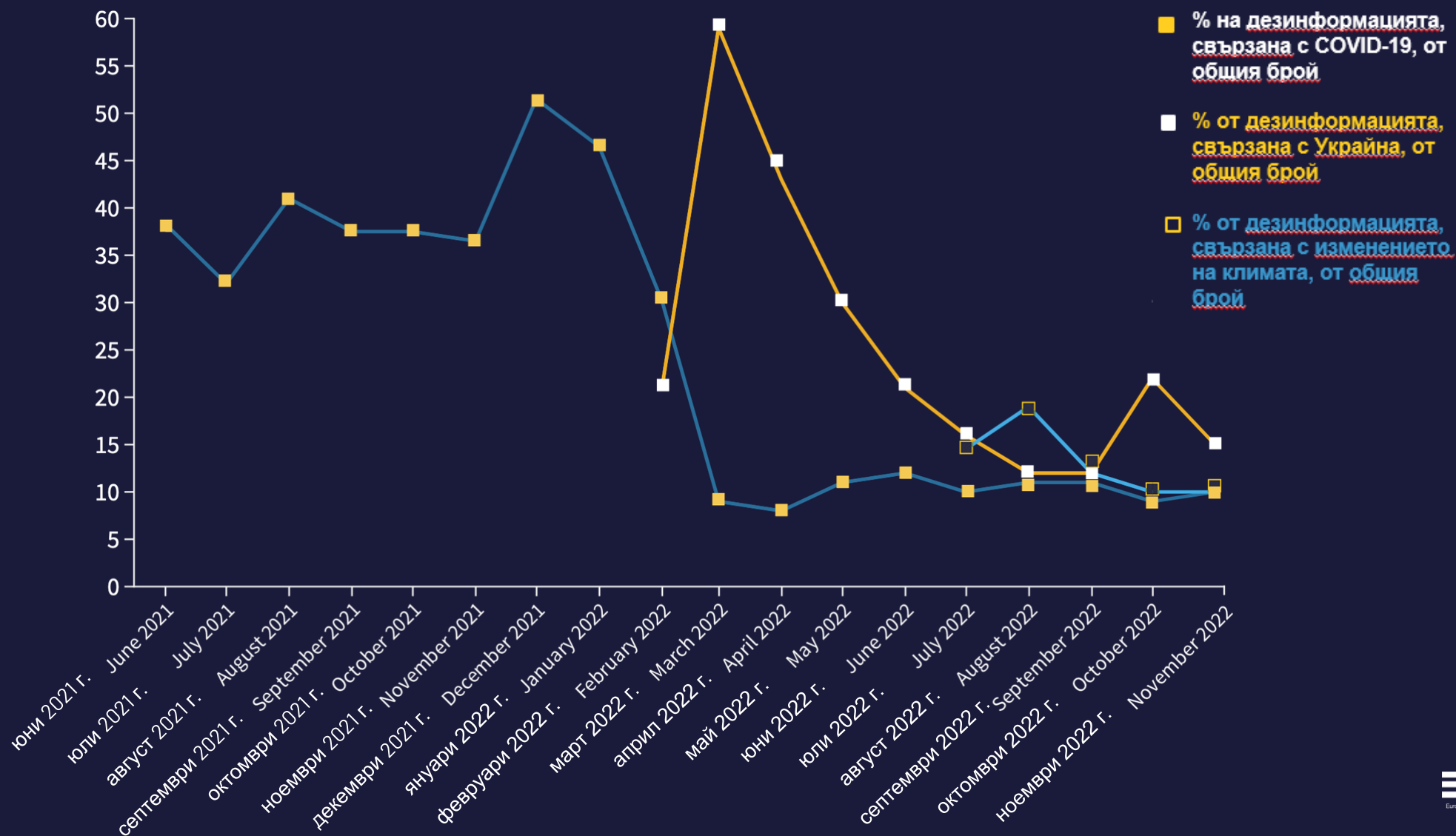

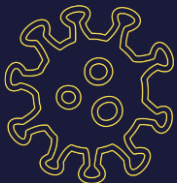
От членовете на мрежата се изисква ежемесечно да предоставят информация за работата си по проверка на фактите на национално равнище, за да се установят тенденциите и наративите свързани с дезинформацията на европейск равнище.

Броят на отговорилите на месечния въпросник нарасна от средно 11 за първите три месечни справки (юли-август-септември 2021 г.) до средно 27 за последните три месечни справки (октомври-ноември-декември 2022 г.).

ДЕЗИНФОРМАЦИЯ В ЕС: ОСНОВНИ ТЕМИ

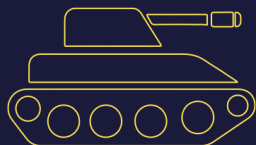
От първата си публикация насам месечните справки на EDMO измерват броя на откритите дезинформации относно **COVID-19** спрямо общия брой, т.е. общия брой на фактите, проверени от членовете на мрежата през даден месец. От февруари 2022 г. се измерва и откритата дезинформация относно **войната в Украйна**, а от юли 2022 г. - също така и дезинформацията, свързана с **изменението на климата**.

Дезинформацията, свързана с COVID-19, откакто започна работата на EDMO, регистрира най-високи проценти през декември 2021 г. (51,5 % от общия брой открити дезинформации) и януари 2022 г. (46,5 %), в съответствие със зимната вълна от случаи, регистрирани в ЕС през 2022/2023 г.

Дезинформацията много често съпътства информацията, тъй като пряко следва тенденциите в основните медии. Така в периода на сериозно нарастване на броя на случаите на заболяване с COVID-19, информацията покрива широко разрастването на пандемията, а дезинформацията също се фокусира върху темата.

Дезинформация, свързана с Украйна, почти не съществуваше до началото на войната, въпреки че репортажи за концентрацията на руски войски вече бяха налични във водещите медии през януари-февруари 2022 г. От 24 февруари броят на фалшивите новини за Украйна рязко нарасна, а през март процентът на откритата дезинформация относно войната достигна нов рекорд в поредицата от справки на EDMO за единична тема: 59% от общия брой открити дезинформации.

От този момент нататък процентът постоянно намалява до края на лятото, достигайки най-ниската си точка през септември 2022 г. През октомври и ноември 2022 г. процентът отново започна да се повишава, въпреки че е далеч от нивата, регистрирани през първите месеци на войната.

Дезинформацията, свързана с изменението на климата, никога не достига върховете, регистрирани за дезинформацията, свързана с Украйна и COVID-19, според данните на EDMO. Откакто EDMO започва да следи темата (юли 2022 г.), тя никога не е надхвърляла 20% от общия брой на откритите случаи на дезинформация. Тя достигна своя връх през август 2022 г., вероятно във връзка с горещите вълни, които засегнаха Европа през лятото, а след това намаля наполовина като процент от общия брой. Заслужава да се отбележи обаче, че на територията на ЕС дезинформацията по темата за изменението на климата е постоянна.

ДЕЗИНФОРМАЦИЯ В ЕС: ОСНОВНИТЕ РАЗКАЗИ

бщ аспект на дезинформацията, открита по отношение на пандемията, войната в Украйна и изменението на климата, е, че основните наративи остават във времето и се преповтарят. Например през ноември 2022 г. Световното първенство по футбол в Катар разпали отново стария дезинформационен наратив за това, че украинците са пронацистки настроени.

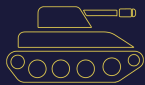
Голяма част от дезинформационните наративи, открити в месечните справки на EDMO в началото на мониторинга, все още са валидни през ноември 2022 г. (18-ата и последна месечна справка на EDMO, която се разглежда тук).

Война в Украйна

Дезинформационен наратив	Първо откриване	Все още открити
Руското нахлуване в Украйна е оправдано (<u>напр.</u> в Донбас е имало геноцид над рускоговорящи цивилни граждани)	февруари 2022 г.	✓
Проукраинска военна пропаганда (<u>напр.</u> "Призракът на Киев")	февруари 2022 г.	✓
Проруска военна пропаганда (<u>напр.</u> преувеличаване на руските военни постижения)	февруари 2022 г.	✓
Украинският президент Володимир Зеленски е <u>нацист</u> , <u>сатанист</u> , <u>пристрастен към наркотиците</u> , страхливец и др.	февруари 2022 г.	✓
Западните традиционни медии (<u>напр.</u> <u>Би Би Си</u> или <u>Си Ен Ен</u>) разпространяват фалшиви новини/фалшиви изображения за войната	февруари 2022 г.	✓
Най-жестоките избивания по време на войната са инсценирани (<u>напр.</u> <u>болницата в Мариупол</u> , <u>Буча</u> , <u>Изюм</u> , <u>Купянск</u>) / украинските жертви са " <u>кризисни актьори</u> "	март 2022 г.	✓
<u>Украинците и украинските сили</u> са до голяма степен пронацистки настроени	март 2022 г.	✓

Война в Украйна

Дезинформационен наратив

Украинските бежанци са агресивни, нацисти, крадци, паразити и т.н.

Първо откриване

март 2022 г.

Все още
открити

Военните, икономическите и хуманитарните помощи за Украйна са безполезни/опасни поради корупцията и ненадеждността на Украйна (напр. западните оръжия се продават на черния пазар)

март 2022 г.

Преувеличени русофобски настроения в европейските страни (по-специално в балтийските държави)

март 2022 г.

Преувеличени негативни икономически, социални и политически последици от войната в Русия

март 2022 г.

Преувеличени отрицателни икономически последици от войната и санкциите в Европа

март 2022 г.

Съюзниците на Украйна са пронацистски настроени / експлоатират Украйна (например Полша иска да завладее Западна Украйна; САЩ купуват евтино земите на Украйна и т.н.)

март 2022 г.

Дезинформационен наратив

	Първо откриване	Все още открити
Пандемията <u>е измама</u>	юни 2021 г.	✓
Sars-Cov-2 всъщност не е толкова <u>опасен</u>	юни 2021 г.	✓
<u>Конспиративни теории</u> за обезлюдяване на света/експерименти върху хора/вкарване на чипове ("пандемия")	юни 2021 г.	✓
<u>COVID-19 ваксините</u> са много опасни/смъртоносни	юни 2021 г.	✓
Ваксинираните хора са <u>неспособен</u> да извършват редица дейности (<u>напр. шофиране</u>)	юни 2021 г.	✓
<u>PCR тестовете, маските за лице и другите средства</u> за предпазване от COVID-19 са безполезни	юни 2021 г.	✓
<u>Чудодейни лекове/лекарства</u> срещу COVID-19	юни 2021 г.	✓
Ясни доказателства, че вирусът Sars-Cov-2 е бил <u>разработен</u> в китайска лаборатория	юни 2021 г.	✗
Протестите срещу мерките за ограничаване на разпространението на COVID-19 <u>са по-големи</u> от това, което показват традиционните медии	юли 2021 г.	✗
<u>Брутално потушаване</u> на протестите/крайни наказания за неваксинираните хора	юли 2021 г.	✓
Протестите <u>са били успешни</u> в много страни, което принуждава властите да отменят кампаниите за ваксиниране	септември 2021 г.	✓

Изменение на климата

Дезинформационен наратив

Изменението на климата не е реално и/или не е свързано с човешката дейност

Първо откриване

юли 2022 г.

Все още
открити

Традиционните медии създават паника чрез фалшиви новини и/или манипулирани изображения

юли 2022 г.

Движенията за климата са лицемерни и/или глупави

юли 2022 г.

Възобновяемите енергийни източници, рециклирането и електрическите превозни средства са безполезни или опасни

юли 2022 г.

Изкопаемите горива нямат силно отрицателно въздействие върху изменението на климата

август 2022 г.

ДРУГИ ЗНАЧИМИ ТЕМИ НА ДЕЗИНФОРМАЦИЯ

Мигранти, институции на ЕС, LGBTQ+ общности

През месеците, обхващащи месечните справки на EDMO, бяха открити и други значими теми на дезинформация, макар и да не са количествено измерени.

Мигрантите, чужденците - по-конкретно мюсюлманите - и етническите малцинства са повтарящ се обект на дезинформацията, както и LGBTQ+ общностите, политиките и институциите на ЕС.

Основни събития в новините

Дезинформацията също така рутинно се фокусира върху основните новини на момента. Например, когато през септември 2022 г. почина **кралица Елизабет II**, бяха открити множество фалшиви новини за кралските погребения, обстоятелствата на смъртта и т.н. Същото се случи и с провеждането на **Световното първенство по футбол в Катар** през ноември 2022 г.

Фалшивите новини, свързани с актуалните теми в новините, обикновено могат да бъдат два вида.

- Първият вид е **кликбейт без конкретен основен сюжет**, поради което е по-малко опасен и потенциално вреден от дезинформацията, която има за цел да предаде конкретни послания.
- Вторият вид използва актуалното събитие, за да поднови **атаките срещу традиционните цели на дезинформацията**, т.е. включва го в предварително съществуващ сюжет.

Например изтеглянето на САЩ от Афганистан и последвалият хаос в страната през август 2021 г. бяха използвани за разпространяване на фалшиви новини за това, че **афганистанските мигранти са само млади мъже, "страхливци", които бягат от страната** и оставят там жени и деца. Преди зимните празници през 2021/2022 г. беше разпространена фалшивата новина, че **ЕС има план за действие за премахване на Коледа**. Епидемията от **маймунска едра шарка** през май 2022 г. беше **използвана, за да се атакуват LGBTQ+ общностите** с фалшиви новини, като същото се случи и след **избиването в Ювалди** в Тексас. През юли 2022 г. много фалшиви новини използваха **протестите на холандските фермери** - предизвикани от решението на правителството да насърчи намаляването на броя на добитъка с цел да се намали наполовина замърсяването с азотни оксиди и амоняк в страната до 2030 г. - за разпространение на **за разпространение на тезата за липсата на изменения в климата**. През септември 2022 г. смъртта на кралица Елизабет беше повод за разпространение на дезинформация за ваксините COVID-19, а **кризата с газа/цените беше използвана за атаки срещу национални политици и политици от ЕС**. През ноември 2022 г. Световното първенство по футбол в Катар беше повод за разпространение на фалшиви новини за това, че **украинците са пронацистки настроени**.

Избори в държавите-членки

Особено след президентските избори в САЩ през 2020 г. в много държави от ЕС преди и след националните избори се появиха фалшиви новини за **фалшифицирани избори, изборни скандали и измами**. Примерите включват:

Дезинформация за **предполагаеми измами по време на изборите за Бундестаг** в Германия беше открита през септември 2021 г. (напр. фалшиви бюлетини, изпратени по пощата, незапечатани урни за гласуване).

Нещо подобно се случи и във Франция по време на президентските избори през април 2022 г., когато в много държави от ЕС бяха открити фалшиви новини за **изчезването на 2 милиона гласа**, за **фалшифициране на изборите** и за **изборни измами**.

Този вид дезинформация се разпространяваше и в по-малките държави. Например през октомври 2022 г. в Латвия бяха открити много фалшиви новини, в които се твърдеше, че **изборите са били "откраднати"**.

НАЙ-РАЗПРОСТРАНЕНИТЕ ФАЛШИВИ НОВИНИ, ОТКРИТИ В СПРАВКИТЕ НА EDMO

Във всяка месечна справка на EDMO се подчертават историите с най-широко разпространение в ЕС през съответния месец въз основа на докладите на лицата, извършващи проверка на фактите. **Десетте истории, които са се разпространявали най-много** през анализираните 18 месеца, са:

Фалшиви новини	Тема	Месец на откриване	Държави на откриване (Брой)
На територията на Украйна са разположени <u>тайни биолоaborатории</u>		март 2022 г.	22
Болницата в Мариупол не е била бомбардирана от Русия, а нападението е инсценирано от украинските сили (<u>напр.</u>)		март 2022 г.	20
Западните медии разпространяват фалшиви новини за войната в Украйна (<u>напр.</u>)		март 2022 г.	20
Ужасяващите кадри, заснети в Буча, са инсценирани от украинските сили (<u>напр.</u>)		април 2022 г.	20
Видеоклипове/снимки/новини, които показват употребата на кокаин от Зеленски (<u>напр.</u>)		април 2022 г.	20
Умря внезапно, "документален филм" относно Covid-19 ваксините, разпространяващ конспиративни теории и фалшиви новини/подвеждаща информация за ваксинацията (<u>напр.</u>)		ноември 2022 г.	20
Заблуждаващи твърдения за признанието на ръководител на Pfizer, че компанията не е тествала правилно своите COVID-19 ваксини (<u>напр.</u>)		октомври 2022 г.	19
Видеоклип, показващ руснаци на 35-километрова опашка на границата с Финландия след съобщението на Путин за частична мобилизация (<u>напр.</u>)		септември 2022 г.	16
Извънконтекстни видеоклипове и снимки, свързани с протестите на антиправителствените фермери в Холандия (<u>напр.</u>)		юли 2022 г.	16
Метеорологичните карти се манипулират, за да се преувеличи изменението на климата (<u>напр.</u>)		юли 2022 г.	15

От списъка ясно се вижда, че **войната в Украйна**, особено в първите ѝ месеци, е била обект на **най-много открити широко разпространени фалшиви новини**. В много случаи тези фалшиви новини отразяваха руската пропаганда (например за бомбардирането на болницата в Мариупол, избиването в Буча и тайните американски биолоборатории).

Проруската дезинформация несъмнено е **основният дезинформационен феномен** свързан с войната, но в месечните справки на EDMO бяха открити **и някои антируски и/или проукраински дезинформации** (например преувеличаване на съществуващото явление на млади руснаци, които бягат от страната, за да избегнат призоваване в армията).

Дезинформацията, свързана с COVID-19, доведе до някои широко разпространени фалшиви новини, които бяха открити от месечните справки на EDMO. Вероятно най-съществените примери са били разпространени в началото на пандемията през 2020 г., когато месечните справки на EDMO все още не са били публикувани.

МЕТОДОЛОГИЯ

Информацията, съдържаща се в настоящата справка, е събрана, като са анализирани 18-те месечни справки на EDMO, публикувани до края на 2022 г. (<https://edmo.eu/fact-checking-briefs/>). Референтен период: юни 2021 г. - ноември 2022 г. Основен редактор:

Томазо Канета, Pagella Politica/Facta.news.

За допълнителна информация: t.canetta@pagellapolitica.it.

EDMO е получила финансиране от Европейския съюз по договор с номер: LC-01935415